TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. rugsėjo 14 d.*

Byloje C-550/07 P

dėl 2007 m. lapkričio 30 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Akzo Nobel Chemicals Ltd, įsteigta Hersham (Jungtinė Karalystė),

Akcros Chemicals Ltd, įsteigta Hersham,

atstovaujamos advokato M. Mollica, vėliau – advokato M. van der Woude ir advokato C. Swaak,

apeliantės,

*Proceso kalba: anglų.

palaikomos

Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, atstovaujamos V. Jackson ir E. Jenkinson, padedamų baristerio M. Hoskins,

Airijos, atstovaujamos D. O'Hagan, padedamo SC M. Collins, nurodžiusios adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

Nyderlandų Karalystės, atstovaujamos C. Wissels, Y. de Vries ir M. de Grave,

įstojusių į bylą šalių apeliacinėje instancijoje,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

Europos Komisijai, atstovaujamai F. Castillo de la Torre ir X. Lewis, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

Conseil des barreaux européens, įsteigtai Briuselyje (Belgija), atstovaujamai QC J. Flynn,

Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, įsteigtai Hagoje (Nyderlandai), atstovaujamai advokatų O. Brouwer ir C. Schillemans,

European Company Lawyers Association, įsteigtai Briuselyje, atstovaujamai advokatų M. Dolmans ir K. Nordlander ir solisitoriaus J. Temple Lang,

American Corporate Counsel Association (ACCA) – European Chapter, įsteigtai Paryžiuje (Prancūzija), atstovaujamai advokato G. Berrisch, įgalioto solisitoriaus D. Hull,

International Bar Association, įsteigtai Londone (Jungtinė Karalystė), atstovaujamai advokatų J. Buhart ir I. Michou,

įstojusioms į bylą šalims pirmoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija)

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta (pranešėja) ir E. Levits, teisėjai A. Rosas, U. Lõhmus, M. Safjan ir D. Šváby,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. vasario 9 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2010 m. balandžio 29 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Apeliaciniu skundu *Akzo Nobel Chemicals Ltd.* (toliau – *Akzo*) ir *Akcros Chemicals Ltd.* (toliau – *Akcros*) prašo panaikinti 2007 m. rugsėjo 17 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Akzo Nobel Chemicals Ltd.* ir *Akcros Chemicals Ltd. prieš Komisiją* (T-125/03 ir T-253/03, toliau – skundžiamas

sprendimas) tiek, kiek šiuo sprendimu Pirmosios instancijos teismas atmetė prašymą apsaugoti susirašinėjimo su *Akzo* patarėju teisės klausimais konfidencialumą.

I — Sąjungos teisė

2 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties [81] ir [82] straipsnius (OL L 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 3), 14 straipsnyje numatyta:

„1. Atlikdama pareigas, pavestas jai pagal [SESV 105] straipsnį ir pagal [SESV 103] straipsnį priimtas nuostatas, Komisija gali atlikti visus būtinus įmonių ir įmonių asociacijų tyrimus.

Tam Komisijos įgaliotiems pareigūnams suteikiama teisė:

a) tikrinti buhalterines knygas ir kitus verslo dokumentus;

b) daryti buhalterinių knygų ir verslo dokumentų kopijas arba išrašus iš jų;

c) prašyti iš karto pateikti žodinius paaiškinimus;

d) patekti į visas patalpas; įmonių žemę ir transporto priemones.

2. Tyrimams atlikti įgalioti Komisijos pareigūnai vykdo savo įgaliojimus pateikdami raštišką įgaliojimą <…>

3. Įmonės ir įmonių asociacijos sutinka, kad būtų atlikti Komisijos sprendimu pavesti tyrimai. Sprendime nurodomas tyrimo objektas ir paskirtis, data, kada jis pradedamas, <...> baudos ir teisė atiduoti sprendimą peržiūrėti Teisingumo Teismui.

<...>“

II — Faktinės bylos aplinkybės

3 Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas taip trumpai išdėstė susijusias aplinkybes:

„1. 2003 m. vasario 10 d. Komisija priėmė Sprendimą C (2003) 559/4, iš dalies pakeičiantį 2003 m. sausio 30 d. Sprendimą C (2003) 85/4, kuriuo Komisija įpareigojo *Akzo* <...> ir *Akcros* <...> bei jų atitinkamas dukterines bendroves sutikti, kad pagal <...> Reglamento Nr. 17 <...> 14 straipsnio 3 dalį būtų atliktas tyrimas, kuriuo

siekiama surinkti įrodymų dėl galimos antikonkurencinės praktikos (toliau kartu – sprendimas, kuriuo nurodoma atlikti tyrimą).

2. 2003 m. vasario 12 ir 13 d. Komisijos pareigūnai, padedami *Office of Fair Trading* (OFT, Jungtinės Karalystės valdžios institucija, atsakinga už konkurenciją) atstovų, sprendimo, kuriuo nurodoma atlikti tyrimą, pagrindu atliko tyrimą ieškovių patalpose Eklse, Mančesteryje (Jungtinė Karalystė). Per šį tyrimą Komisijos pareigūnai nukopijavo daugelį dokumentų.

3. Atliekant tyrimą ieškovių atstovai Komisijos pareigūnus informavo, kad tam tikriems konkrečios bylos dokumentams taikytina advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsauga (*legal professional privilege*) (profesinė paslaptis).

4. Tada Komisijos pareigūnai ieškovių atstovus informavo, jog jie turi peržvelgti šiuos dokumentus tam, kad susidarytų savo nuomonę apie tai, ar jiems turi būti taikoma apsauga. Po ilgų diskusijų ir po to, kai Komisijos ir *Office of Fair Trading* pareigūnai ieškovių atstovams priminė apie atsakomybę už trukdymą atlikti tyrimą, buvo nuspręsta, kad už tyrimą atsakingas asmuo trumpai peržvelgs šiuos dokumentus dalyvaujant ieškovių atstovui.

5. Tikrinant nagrinėjamus dokumentus kilo ginčas dėl penkių dokumentų, su kuriais Komisija galiausiai pasielgė dvejopai.

<...>

8. Trečiasis dokumentas, dėl kurio kilo ginčas, buvo *Akcros* <...> generalinio direktoriaus ranka rašyti užrašai, kurie, ieškovių teigimu, buvo padaryti kalbantis su darbuotojais ir buvo panaudoti rengiant spausdintą A grupės atmintinę. Galiausiai paskutiniai du svarstomi dokumentai yra du elektroniniai laiškai, kuriais susirašinėjo *Akcros* <...> generalinis direktorius ir *Akzo* <...> patarėjas konkurencijos teisės klausimais. Šis patarėjas įrašytas į Nyderlandų advokatų sąrašą, o tuo pačiu metu buvo ir *Akzo* <...> juridinio padalinio darbuotojas ir dirbo šioje bendrovėje pagal neterminuotą darbo sutartį.

9. Išnagrinėjęs paskutinius tris dokumentus ir gavęs ieškovių paaiškinimus, už tyrimą atsakingas asmuo padarė išvadą, kad jie aiškiai nelaikytini profesine paslaptimi. Todėl jis padarė šių dokumentų kopijas ir pridėjo jas prie likusios bylos medžiagos, neįdėdamas jų į atskirą užantspauduotą voką. Ieškovės nurodė, kad šie trys dokumentai priklauso B grupei.

10. 2003 m. vasario 17 d. ieškovės išsiuntė Komisijai raštą, kuriame paaiškino, kodėl, jų nuomone, <...> [B grupės] dokumentams turėjo būti taikoma profesinės paslapties apsauga.

11. 2003 m. balandžio 1 d. raštu Komisija ieškoves informavo, jog jų 2003 m. vasario 17 d. rašte pateikti argumentai neleidžia daryti išvados, kad minėtiems dokumentams turi būti taikoma profesinės paslapties apsauga. Be to, tame pačiame rašte Komisija nurodė, kad ieškovės per dvi savaites gali pateikti pastabas dėl šių pirminių išvadų, tada Komisija priims galutinį sprendimą.

<...>

14. 2003 m. gegužės 8 d. Komisija priėmė sprendimą C (2003) 1533 (galutinis), kuriuo atmetė prašymą taikyti profesinės paslapties apsaugą ginčijamiems dokumentams pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį (toliau – 2003 m. gegužės 8 d. sprendimas atmesti prašymą). Šio sprendimo 1 straipsnyje nurodyta, kad Komisija atmeta ieškovių prašymą grąžinti <...> B grupės dokumentus ir prašymą patvirtinti, jog sunaikintos visos šių Komisijos turimų dokumentų kopijos. <...>

<...>

18. 2003 m. rugsėjo 8 d. Komisija <...> Pirmosios instancijos teismo pirmininko prašymu nusiuntė jam konfidencialias B grupės dokumentų kopijas <...>“.

III — Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

4 Dviem atitinkamai 2003 m. balandžio 11 d. ir liepos 4 d. Pirmosios instancijos teisme apeliančių pareikštais ieškiniais buvo prašoma, pirma, panaikinti 2003 m. vasario 10 d. Komisijos sprendimą C (2003) 559/4 ir, jei reikia, 2003 m. sausio 30 d. Komisijos sprendimą, kuriuo Komisija įpareigojo *Akzo* ir *Akcros* bei jų atitinkamas dukterines bendroves sutikti, kad pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį būtų atliktas tyrimas (byla COMP/E-1/38.589), ir nurodyti Komisijai grąžinti tam tikrus per nagrinėjamą tyrimą paimtus dokumentus bei uždrausti naudotis jų turiniu (byla T-125/03) ir, antra, panaikinti 2003 m. gegužės 8 d. sprendimą atmesti prašymą (byla T-253/03).

5 Skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį dėl sprendimo, kuriuo nurodoma atlikti tyrimą, panaikinimo (byla T-125/03) kaip nepriimtiną, o ieškinį dėl 2003 m. gegužės 8 d. sprendimo atmesti prašymą panaikinimo (byla T-253/03) kaip nepagrįstą.

IV — Šalių reikalavimai

6 *Akzo* ir *Akcros* Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas atmetė prašymą susirašinėjimui su *Akzo* patarėju teisės klausimais taikyti paslapties apsaugą,

— panaikinti 2003 m. gegužės 8 d. sprendimą atmesti prašymą tiek, kiek juo atsisakoma grąžinti elektroninius laiškus, kuriais susirašinėta su *Akzo* patarėju teisės klausimais (priskirtus prie B grupės dokumentų), ir

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas apeliacinėje instancijoje ir bylinėjimosi išlaidas pirmojoje instancijoje tiek, kiek jos susijusios su nagrinėjamu apeliaciniu skundu.

7 *Conseil des barreaux européens*, įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje, Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas nepripažino, jog *Akzo* ir S. susirašinėjimui taikomas konfidencialumo principas, ir šiuo pagrindu panaikinti 2003 m. gegužės 8 d. sprendimą atmesti prašymą arba, nepatenkinus pirmojo prašymo, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad jis negali priimti sprendimo dėl ieškinio šiuo klausimu, grąžinti šį klausimą Pirmosios instancijos teismui ir

— įpareigoti Komisiją padengti jos bylinėjimosi išlaidas, patirtas apeliaciniame procese ir procese Pirmosios instancijos teisme tiek, kiek jos susijusios su apeliaciniame skunde iškeltais klausimais.

8 *Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje, Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas atmetė *Akzo* pateiktą ieškinio pagrindą, susijusį su tuo, kad nebuvo, vadovaujantis Bendrijos teisės principu „advokato ir kliento susirašinėjimo slaptumas“, apsaugoti

du elektroniniai laiškai, kuriais susirašinėjo *Akcros* generalinis direktorius ir *Akzo* įmonėje dirbantis advokatas, motyvuojant šio advokato ir *Akzo* darbo santykiais, ir

— įpareigoti Komisiją padengti jos bylinėjimosi išlaidas, patirtas procese Pirmosios instancijos teisme ir šiame apeliaciniame procese.

9 *European Company Lawyers Association*, įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje, Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog *Akcros* ir *Akzo* Teisės skyriaus darbuotojo susirašinėjimui netaikoma susirašinėjimo konfidencialumo apsauga, ir

— priteisti iš Komisijos padengti jos patirtas bylinėjimosi išlaidas.

10 *American Corporate Counsel Association (ACCA) – European Chapter*, įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje, Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas atmetė prašymą apsaugoti elektroninių laiškų, kuriais buvo susirašinėjama su *Akzo* patarėju teisės klausimais (priskiriamų prie B grupės dokumentų), slaptumą,

— panaikinti 2003 m. gegužės 8 d. sprendimą atmesti prašymą tiek, kiek juo atsisakoma apeliantėms grąžinti šių elektroninių laiškų kopiją, arba, nepatenkinus šio prašymo, grąžinti bylą nagrinėti Pirmosios instancijos teismui ir

— priteisti iš Komisijos jos bylinėjimosi išlaidas, patirtas apeliaciniame procese ir procese Pirmosios instancijos teisme, tiek, kiek jos susijusios su šiame apeliaciniame skunde iškeltais klausimais.

11 *International Bar Association*, įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje, Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek pagal jį prie B grupės dokumentų priskirtiems elektroniniams laiškams, kuriais susirašinėjo *Akzo* ir S., netaikoma paslapties apsauga, ir

— priteisti iš Komisijos *International Bar Association* bylinėjimosi išlaidas, patirtas apeliaciniame procese ir procese Pirmosios instancijos teisme, tiek, kiek bylinėjimosi išlaidos susijusios su apeliaciniame procese nagrinėtais klausimais.

12 Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Airija ir Nyderlandų Karalystė, į bylą apeliacinėje instancijoje įstojusios šalys, palaiko *Akzo* ir *Akcros* reikalavimus.

13 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti apeliacinį skundą ir

— priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

V — Dėl apeliacinio skundo

A — *Dėl apeliacinio skundo objekto*

14 Apeliacinis skundas pateiktas tik dėl dalies B grupės dokumentų, t. y. dviejų elektroninių laiškų, kuriais susirašinėjo *Akcros* generalinis direktorius ir S. Pastarasis tuo metu, kai apeliančių patalpose Jungtinėje Karalystėje buvo atliekamas tyrimas, dirbo *Akzo*, pagal Jungtinės Karalystės teisę įsteigtos bendrovės, Teisės skyriuje ir buvo įrašytas į Nyderlandų advokatų sąrašą. Komisija pridėjo šių elektroninių laiškų kopijas prie bylos.

15 Komisija nurodė, o apeliantės šiuo klausimu jai neprieštaravo, kad nesirėmė ginčijamais elektroniniais laiškais, priimdama 2009 m lapkričio 11 d. sprendimą skirti baudas procedūroje, per kurią 2003 m. atlikti tyrimai *Akzo* ir *Akcros* patalpose [byla COMP/38.589 – karščio stabilizatoriai; SEC(2009) 1559 ir SEC(2009) 1560]. Taip pat

neprieštarauta Komisijos tvirtinimui, kad jokia informacija, susijusi su šiais elektroniniais laiškais, nebuvo pateikta nacionalinėms konkurencijos institucijoms.

B — *Dėl apeliančių suinteresuotumo pareikšti ieškinį*

1. Šalių argumentai

16 Pirmiausia Komisija kelia klausimą, ar *Akzo* ir *Akcros* yra suinteresuotos pareikšti ieškinį. Iš tiesų šie du elektroniniai laiškai neatitinka pirmos advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos sąlygos, apibrėžtos 1982 m. gegužės 18 d. Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* (155/79, Rink. p. 1575) 21 ir 23 punktuose, t. y. kad teisinės nuomonės turi būti paprašyta ir ji pateikta įgyvendinant teisę į gynybą. Pirmu laišku prašoma tik pakomentuoti tretiesiems asmenims siunčiamo laiško projektą. Antrame laiške tiesiog pateikiama formuluotės pakeitimų.

17 Todėl, Komisijos nuomone, bet kuriuo atveju šių dviejų pranešimų nebūtų galima saugoti kaip advokato ir kliento susirašinėjimo teisės klausimais.

18 Toliau Komisija teigia, kad apeliantės netvirtina, jog ginčijami dokumentai atitinka pirmą advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos sąlygą, apibrėžtą minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 21 ir 23 punktuose.

19 Galiausiai Komisija priduria, kad *Akzo* ir *Akcros* nustojo būti suinteresuotos pareikšti ieškinį vėliausiai 2009 m. lapkričio 11 d., kai ji priėmė sprendimą joms skirti baudas.

20 *Akzo* ir *Akcros* atsako, kad šių dviejų elektroninių laiškų turinio Pirmosios instancijos teismas visiškai nenagrinėjo. Jis patvirtino 2003 m. gegužės 8 d. sprendimą atmesti prašymą, konstatavęs, kad nagrinėjamiems dokumentams netaikomas konfidencialumo principas, nes jais nebuvo susirašinėjama su išorės advokatu. Galiausiai minėtu sprendimu atsisakyta taikyti konfidencialumo apsaugą ne dėl nagrinėjamų dokumentų turinio, o tik dėl atitinkamo advokato statuso.

21 *Akzo* ir *Akcros* daro išvadą, kad klausimas, ar šie du elektroniniai laiškai atitinka pirmąją sąlygą, kad jiems būtų taikoma apsauga pagal konfidencialumo principą, yra fakto klausimas, į kurį dar neatsakyta. Šio klausimo negalima išspręsti šiame procese, nes jame nagrinėjami tik teisės klausimai.

2. Teisingumo Teismo vertinimas

22 Siekiant atsakyti į Komisijos pareikštą prieštaravimą, reikia priminti, kad suinteresuotumas pareikšti ieškinį yra ieškinio priimtinumo sąlyga ir turi išlikti iki teismo sprendimo dėl esmės priėmimo dienos (žr. 2008 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Flaherty ir kt. prieš Komisiją*, C-373/06 P, C-379/06 P ir C-382/06 P, Rink. p. I-2649, 25 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

23 Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad toks suinteresuotumas egzistuoja, jei dėl rezultato apeliacinis skundas gali suteikti naudos jį pateikusiai šaliai (žr. 2003 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Parlamentas prieš Samper*, C-277/01 P, Rink. p. I-3019, 28 punktą bei 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *Wunenburger prieš Komisiją*, C-362/05 P, Rink. p. I-4333, 42 punktą ir 2008 m. balandžio 8 d. Nutarties *Saint-Gobain Glass Deutschland prieš Komisiją*, C-503/07 P, Rink. p. I-2217, 48 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

24 Kalbant apie šį apeliacinį skundą, pažymėtina, kad Komisijos tvirtinimas, jog abiem elektroniniams laiškams, kuriais susirašinėjo *Akcros* generalinis direktorius ir S., akivaizdžiai negalima taikyti advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos, nedaro įtakos apeliančių suinteresuotumui pareikšti ieškinį. Iš tiesų toks argumentas, kuriuo siekiama įrodyti, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, jog nagrinėjamiems dviem elektroniniams laiškams netaikoma advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsauga, yra susijęs ne su apeliacinio skundo priimtinumu, o su jo pagrįstumu.

25 Dėl Komisijos teiginio, kad priėmus minėtą 2009 m. lapkričio 11 d. sprendimą apeliantės nebėra suinteresuotos šio proceso baigtimi, reikia priminti, kad 2003 m. gegužės 8 d. sprendimu atmesti prašymą, dėl kurio priimtas skundžiamas sprendimas, Komisija atsisakė patenkinti apeliančių prašymą, be kita ko, grąžinti du elektroninius laiškus, kuriais susirašinėjo *Akcros* generalinis direktorius ir S., ir patvirtinti, kad sunaikintos visos Komisijos turimos šių dokumentų kopijos. Atliekant tyrimą advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumas gali būti pažeistas ne kai Komisija priimdama sprendimą remiasi saugomu dokumentu, o nuo to momento, kai toks dokumentas paimamas Komisijos pareigūno. Tokiomis sąlygomis apeliančių suinteresuotumas pareikšti ieškinį išlieka bent jau tol, kol Komisija turi 2003 m. gegužės 8 d. sprendime atmesti prašymą nurodytus dokumentus arba jų kopiją.

26 Tokiomis aplinkybėmis *Akzo* ir *Akcros* yra suinteresuotos pareikšti ieškinį šioje byloje.

C — *Dėl esmės*

27 Grįsdamos apeliacinį skundą *Akzo* ir *Akcros* pateikia tris pagrindus: pagrindinį (pirmąjį) ir papildomus (antrąjį ir trečiąjį).

28 Visi pagrindai susiję su skundžiamo sprendimo 165–180 punktais. Apeliantės iš esmės tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas klaidingai atsisakė dviem elektroniniams laiškams, kuriais susirašinėta su S., taikyti advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugą.

29 *European Company Lawyers Association*, įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje, ir Airija, įstojusi į bylą šalis Teisingumo Teisme, tvirtina, kad skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas pažeidė nuosavybės teisę ir laisvę verstis profesine veikla, tačiau reikia konstatuoti, kad *Akzo* ir *Akcros* nepateikė tokių pagrindų pirmojoje instancijoje. Tokiomis sąlygomis juos reikia atmesti kaip nepriimtinus.

1. Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo

30 *Akzo* ir *Akcros* pateikia apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą, nurodydamos du argumentus. Jos tvirtina, kad, pirma, Pirmosios instancijos teismas klaidingai išaiškino antrą konfidencialumo principo taikymo sąlygą, susijusią su advokato, su kuriuo susirašinėta, profesiniu statusu, kaip ji apibrėžta minėtame Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją*, ir, antra, kad šiuo išaiškinimu Pirmosios instancijos teismas pažeidė vienodo požiūrio principą.

31 Komisija tvirtina, kad šis apeliacinio skundo pagrindas yra nepagrįstas.

a) Pirmas argumentas

i) Šalių argumentai

32 *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 166 ir 167 punktuose klaidingai pateikia „pažodinį ir šališką“ minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* išaiškinimą, aptardamas antrą konfidencialumo principo taikymo sąlygą, susijusią su advokato statusu. Pirmosios instancijos teismas turėjo šią sąlygą išaiškinti „teleologiškai“ ir padaryti išvadą, kad ginčijamo susirašinėjimo konfidencialumas saugomas pagal minėtą principą.

33 *Akzo* ir *Akcros* nurodo, kad bendrai nagrinėjant minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 21 ir 24 punktus aišku, jog Teisingumo Teismas neteigė, kad jei egzistuoja darbo santykiai, advokatas nėra nepriklausomas.

34 *Akzo* ir *Akcros*, taip pat kai kurios į bylą įstojusios šalys pabrėžia, kad negalima advokato nepriklausomumo kriterijaus suprasti taip, jog įmonėse dirbantys advokatai jo neatitinka. Iš tiesų įmonės teisininkas, įrašytas į advokatų sąrašą, vien dėl savo profesinės etikos ir drausmės reikalavimų yra toks pats nepriklausomas kaip ir išorės advokatas. Be to, nepriklausomumo garantijos, kuriomis naudojasi „advocaat in dienstbetrekking", t. y. advokatas, dirbantis pagal darbo sutartį pagal Nyderlandų teisę, yra ypač svarbios.

35 *Akzo* ir *Akcros* pažymi, kad dėl šiuo atveju taikomų profesinės etikos ir drausmės taisyklių darbo santykiai yra suderinami su nepriklausomo advokato sąvoka. Iš tiesų, jų nuomone, sutartyje, siejančioje S. su jį įdarbinusia bendrove, numatyta, jog pastaroji turi užtikrinti, kad advokatas galės nepriklausomai atlikti savo užduotis, ir turi susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kuriais galėtų daryti įtaką jo darbui. Šia sutartimi taip pat leista S. laikytis visų profesinių įsipareigojimų, nustatytų Nyderlandų advokatų taisyklėmis.

36 *Akzo* ir *Akcros* priduria, kad pagal darbo sutartį dirbančiam advokatui, apie kurį kalbama šioje byloje, taikomas elgesio kodeksas ir Nyderlandų advokatūros priežiūra. Be to, teisės aktų nuostatose taip pat numatyta papildomų garantijų, skirtų nešališkai išspręsti galimą įmonės ir joje dirbančio advokato nuomonių nesutapimą.

37 Komisija tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai taikė konfidencialumo principą. Iš tiesų iš minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 24–26 punktų aišku, jog esminė advokato savybė, kurios reikalaujama, kad susirašinėjimo su juo slaptumą būtų galima apsaugoti pagal minėtą principą, yra ta, kad advokatas nėra kliento darbuotojas.

38 Todėl, Komisijos nuomone, jei Teisingumo Teismas būtų norėjęs, kad konfidencialumo principas būtų taikomas ir susirašinėjimui su advokatais, kuriuos yra įdarbinęs jų nuomonės klausiantis asmuo, jis nebūtų susiaurinęs antros sąlygos taikymo taip, kaip tai nurodyta minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 21 punkte.

39 Komisija pabrėžia, kad minėtame Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją* Teisingumo Teismas priskyrė advokatus vienai iš šių dviejų kategorijų: pagal darbo sutartis dirbantys advokatai ir jokia darbo sutartimi nesaistomi advokatai. Tik antros kategorijos advokatų parengtiems dokumentams taikomas konfidencialumo principą.

ii) Teisingumo Teismo vertinimas

40 Reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į tuo metu valstybių narių teisės sistemose buvusius bendrus kriterijus ir panašias sąlygas, minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 21 punkte padarė išvadą, jog advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumas turi būti saugomas Europos bendrijos lygmeniu. Tačiau Teisingumo Teismas patikslino, jog tokia apsauga užtikrinama tik esant dviem kartu taikomoms sąlygoms.

41 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad, pirma, susirašinėjimas su advokatu turi būti susijęs su „kliento teise į gynybą“ ir, antra, turi būti susirašinėjama su „nepriklausomais advokatais“, t. y. „advokatais, kurių su klientu nesieja darbo santykiai“.

42 Dėl šios antros sąlygos Teisingumo Teismas minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 24 punkte pažymėjo, kad su nepriklausomo advokato pareigomis ir statusu susijęs reikalavimas, taikomas patarėjui teisės klausimais, su kuriuo vyksta susirašinėjimas, kuriam gali būti taikoma apsauga, grindžiamas advokato, kaip asmens, bendradarbiaujančio teismams vykdant teisingumą ir privalančio visiškai nepriklausomai ir vadovaujantis svarbiausiais teisingumo vykdymo interesais teikti tokią teisinę pagalbą, kurios reikia klientui, vaidmens samprata. Ši apsauga siejama su profesine drausme, kuri nustatyta ir kurios privaloma laikytis, siekiant bendrojo intereso. Teisingumo Teismas šiame sprendimo punkte taip pat nurodė, kad tokia samprata atitinka bendras valstybių narių teisines tradicijas ir yra nusistovėjusi Sąjungos teisės sistemoje, kaip tai matyti iš Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnio nuostatų.

43 Teisingumo Teismas vėl pakartojo šiuos samprotavimus minėto sprendimo 27 punkte, pagal kurį susirašinėjimas, kuriam galima taikyti konfidencialumo apsaugą, turi vykti su „nepriklausomu advokatu, t. y. nesusijusiu su klientu darbo santykiais“.

44 Taigi nepriklausomumo reikalavimas reiškia, kad jokie darbo santykiai negali sieti advokato ir jo kliento ir kad apsauga pagal konfidencialumo principą netaikoma įmonės ar grupės susirašinėjimui su vidaus advokatais.

45 Iš tiesų, kaip pažymi ir generalinė advokatė išvados 60 ir 61 punktuose, advokato nepriklausomumo sąvoka apibrėžiama ne tik pozityviai, t. y. nurodant, kad jam taikomos profesinės drausmės taisyklės, bet ir negatyviai, t. y. nurodant, kad toks advokatas

negali būti saistomas darbo santykiais. Įmonės advokatas, nors ir įrašytas į advokatų sąrašą ir privalantis laikytis šiai profesijai taikomų taisyklių, yra ne taip nepriklausomas nuo darbdavio kaip advokatų kontoroje dirbantis advokatas nuo savo klientų. Tokiomis aplinkybėmis įmonės advokatui yra sunkiau nei išorės advokatui veiksmingai spręsti galimus konfliktus tarp savo profesinių pareigų ir kliento tikslų.

46 Dėl profesijai taikomų taisyklių, kurias nurodo apeliantės, siekdamos įrodyti S. nepriklausomumą, reikia pažymėti, kad nors *Akzo* ir *Akcros* nurodytos profesinės organizacijos taisyklės pagal Nyderlandų teisę gali sustiprinti vidaus advokato padėtį įmonėje, vis dėlto jomis negalima užtikrinti tokio paties nepriklausomumo, kokiu naudojasi išorės advokatas.

47 Iš tiesų, nepaisant šiuo atveju pagal konkrečias Nyderlandų teisės nuostatas taikomos profesinės tvarkos, vidaus advokatas, kad ir kokiomis garantijomis jis naudojasi dirbdamas pagal savo profesiją, negali prilygti išorės advokatui dėl to, kad yra darbuotojas, t. y. užima padėtį, kuri dėl paties savo pobūdžio neleidžia vidaus advokatui nepaisyti darbdavio komercinių strategijų ir todėl daro poveikį jo galimybėms nepriklausomai vykdyti profesines užduotis.

48 Svarbu pridurti, kad pagal darbo sutartį vidaus advokato gali būti paprašyta atlikti kitas užduotis, pavyzdžiui, kaip šiuo atveju, būti koordinatoriumi konkurencijos teisės klausimais, kurios gali daryti poveikį įmonės komercinei politikai. Tokios užduotys gali tik sustiprinti glaudų vidaus advokato ryšį su darbdaviu.

49 Turint mintyje tiek vidaus advokato ekonominę priklausomybę, tiek glaudžius ryšius su darbdaviu, aišku, kad vidaus advokatas nesinaudoja tokiu pačiu profesiniu nepriklausomumu kaip išorės advokatas.

50 Vadinasi, Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos taikydamas minėtame Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją* suformuluotą antrą konfidencialumo principo sąlygą.

51 Todėl pirmam argumentui, *Akzo* ir *Akcros* pateiktam apibrėžiant apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą, negalima pritarti.

b) Antras argumentas

i) Šalių argumentai

52 *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, jog Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 174 punkte klaidingai atmetė kaltinimą, kad atsisakymas pagal konfidencialumo principą apsaugoti susirašinėjimą su vidaus advokatu pažeidžia vienodo požiūrio principą. Iš tiesų, šiuo atveju taikomomis profesinės etikos ir drausmės taisyklėmis garantuojamas nepriklausomumas turi būti pagrindinis kriterijus, apibrėžiant minėto principo apimtį. Pagal šį kriterijų vidaus advokatų, įtrauktų į advokatų sąrašą arba priklausančių advokatų asociacijai, padėtis nesiskiria nuo išorės advokatų padėties.

53 Komisija mano, kad Pirmosios instancijos teismas šiame skundžiamo sprendimo punkte padarė teisingą išvadą, jog vidaus advokatų ir išorės advokatų padėtis akivaizdžiai skiriasi dėl vidaus advokatų asmeninės, funkcinės, struktūrinės ir hierarchinės integracijos į juos įdarbinusias bendroves.

ii) Teisingumo Teismo vertinimas

54 Reikia priminti, kad vienodo požiūrio principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniuose.

55 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog pagal šį principą reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos – vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas (žr. 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *IATA ir ELFAA,* C-344/04, Rink. p. I-403, 95 punktą; 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Rink. p. I-3633, 56 punktą ir 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.*, C-127/07, Rink. p. I-9895, 23 punktą).

56 Kalbant apie esminius abiejų kategorijų advokatų požymius, t. y. atitinkamą jų profesinį statusą, iš šio sprendimo 45–49 punktų aišku, kad pagal darbo sutartį dirbantis advokatas, nors gali būti įrašytas į advokatų sąrašą ir privalo vadovautis tam tikromis profesijai taikomomis taisyklėmis, savo darbdavio atžvilgiu nesinaudoja tokio paties lygio nepriklausomumu, kokiu savo klientų atžvilgiu naudojasi išorės advokatų kontoroje dirbantis advokatas.

57 Kaip išvados 83 punkte pabrėžė generalinė advokatė, šis nepriklausomumo skirtumas yra svarbus, nors nacionalinis, šiuo atveju Nyderlandų, įstatymų leidėjas stengiasi vidaus advokatus traktuoti taip pat kaip išorės. Iš tiesų, šis vienodas požiūris susijęs tik su formaliu leidimu įmonės teisininkui verstis advokato profesija ir jo profesiniais įsipareigojimais, kuriuos lemia jo įrašymas į advokatų sąrašą. Tačiau šis teisinis pagrindas neturi jokios įtakos advokato, darbo santykiais susijusio su savo įmone, ekonominei priklausomybei ir asmeniniam tapatinimuisi.

58 Iš šių samprotavimų aišku, kad vidaus advokatas yra iš esmės kitokioje padėtyje nei išorės advokatas, todėl atitinkama jų situacija nėra panaši šio sprendimo 55 punkte minimos teismo praktikos prasme.

59 Todėl Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad negalima konstatuoti jokio vienodo požiūrio principo pažeidimo.

60 Vadinasi, negalima pritarti ir antram argumentui, pateiktam apibrėžiant apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą.

61 Todėl reikia atmesti visą šį apeliacinio skundo pagrindą.

2. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo

62 Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai išaiškino minėtą Sprendimą *AM & S Europe prieš Komisiją* ir kad šiuo 1982 m. paskelbtu

sprendimu Teisingumo Teismas siekė nustatyti, jog susirašinėjimui su įdarbintais advokatais netaikoma apsauga pagal konfidencialumo principą, *Akzo* ir *Akcros* papildomai pateikia apeliacinio skundo antrąjį pagrindą, suformuluotą nurodant du argumentus, kurių kiekvieną sudaro dvi dalys.

63 Nurodydamos pirmą argumentą, apeliantės, palaikomos kai kurių į bylą įstojusių šalių, remiasi nacionalinės teisės sistemų ir Sąjungos teisės sistemos raida. Antras *Akzo* ir *Akcros* argumentas pagrįstas teise į gynybą ir teisinio saugumo principu.

64 Komisija mano, kad nė vienu iš pateiktų argumentų negalima pagrįsti šio apeliacinio skundo pagrindo.

a) Pirmo argumento pirma dalis (nacionalinės teisės sistemų raida)

i) Šalių argumentai

65 *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, kad atsižvelgdamas į didelius „teisinio peizažo“ pokyčius nuo 1982 m. Pirmosios instancijos teismas turėjo „iš naujo išaiškinti“ minėtą Sprendimą *AM & S Europe prieš Komisiją*, kiek tai susiję su advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos principu.

66 *Akzo* ir *Akcros* mano, kad skundžiamo sprendimo 170 ir 171 punktuose Pirmosios instancijos teismas klaidingai atsisakė išplėsti konfidencialumo principo taikymą asmenų atžvilgiu, motyvuodamas tuo, kad nacionaliniuose įstatymuose susirašinėjimo su įmonių teisininkais konfidencialumo apsauga nėra vienodai ir aiškiai pripažįstama. Nors ir nėra vienodos tendencijos nacionaliniu lygmeniu, Sąjungos teisėje galėtų būti nustatyti teisės į gynybą apsaugos teisiniai kriterijai, kurie būtų viršesni už nustatytuosius tam tikrose nacionalinėse teisės sistemose.

67 Komisija pažymi, kad pateikdamos šį apeliacinio skundo pagrindą apeliantės iš esmės Teisingumo Teismo prašo pakeisti minėtame Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją* suformuluotą teismo praktiką.

68 Komisija pažymi, kad apeliantės neginčija Pirmosios instancijos teismo išvados, kad valstybių narių įstatymuose nėra jokios vyraujančios tendencijos apsaugoti susirašinėjimą su vidaus advokatais, taikant konfidencialumo principą.

ii) Teisingumo Teismo vertinimas

69 Reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, minėtame Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją* aptardamas konfidencialumo apsaugos principo taikymą tyrimo procedūrose konkurencijos teisės srityje, pabrėžė, kad šioje Sąjungos teisės srityje reikia laikytis valstybių narių įstatymams bendrų principų ir sampratų, susijusių su konfidencialumo užtikrinimu tam tikro advokatų ir klientų bendravimo atžvilgiu (žr. šio sprendimo 18 punktą). Tokiu tikslu Teisingumo Teismas palygino įvairius nacionalinius įstatymus.

70 Teisingumo Teismas minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* 19 ir 20 punktuose pažymėjo, kad nors advokatų susirašinėjimo su savo klientais konfidencialumo apsauga apskritai yra pripažįstama, jos apimtis ir taikymo kriterijai skirtinguose nacionalinės teisės aktuose skiriasi. Todėl Teisingumo Teismas, remdamasis šiuo palyginimu, pripažino, kad advokatų bendravimo su savo klientais konfidencialumą reikia apsaugoti pagal Sąjungos teisę, jei tenkinamos abi minėto sprendimo 21 punkte nurodytos sąlygos.

71 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 170 punkte konstatavo, kad nors tiesa, jog įmonės teisininko vaidmuo ir bendravimo su tokiais teisininkais konfidencialumo apsauga 2004 m. buvo pripažįstama palyginti dažniau nei tuo metu, kai buvo priimtas Sprendimas *AM & S Europe prieš Komisiją*, vis dėlto neįmanoma nustatyti šiuo atžvilgiu valstybių narių įstatymams bendrų arba aiškiai vyraujančių tendencijų.

72 Be to, iš skundžiamo sprendimo 171 punkto aišku, kad Pirmosios instancijos teismas, palyginęs įstatymus, nustatė, jog daugelis valstybių narių vis dar netaiko advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos įmonių teisininkams. Be to, daugelyje valstybių narių įmonių teisininkai negali būti įrašomi į advokatų sąrašą ir todėl jiems nepripažįstamas advokato statusas.

73 Šiuo atžvilgiu pačios *Akzo* ir *Akcros* pripažino, kad valstybių narių teisės sistemose negalima nustatyti jokios bendros tendencijos prilyginti įmonių advokatus savarankiškai dirbantiems advokatams.

74 Atitinkamai 27 Europos Sąjungos valstybių narių teisės sistemose negalima nustatyti jokios vyraujančios tendencijos taikyti konfidencialumo apsaugą įmonės arba grupės bendravimui su vidaus advokatais.

75 Tokiomis sąlygomis, kitaip nei bando įrodyti apeliantės, negalima teigti, kad Nyderlandų teisės sistema atspindi valstybėse narėse atsirandančią tendenciją ar yra svarbus veiksnys apibrėžiant konfidencialumo principo apimtį.

76 Todėl Teisingumo Teismas mano, kad nuo minėto Sprendimo *AM & S Europe prieš Komisiją* paskelbimo Sąjungos valstybių narių teisės nuostatos nepasikeitė taip, kad būtų pateisinama pakeisti teismo praktiką pripažįstant, kad vidaus advokatams taikoma konfidencialumo apsauga.

77 Todėl pirmo argumento pirmą dalį reikia atmesti.

b) Pirmo argumento antra dalis (Sąjungos teisės sistemos raida)

i) Šalių argumentai

78 *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 172 ir 173 punktuose neteikė svarbos Sąjungos teisės raidai, kurią lėmė 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) įsigaliojimas.

79 Iš tiesų, *Akzo* ir *Akcros* nuomone, „modernizavus“ procedūros taisykles kartelių srityje išaugo įmonių vidaus teisinių konsultacijų, kurių svarbos siekiant išvengti konkurencijos teisės pažeidimų negalima paneigti, turint mintyje, kad įmonėje dirbantys advokatai gali remtis geromis asmeninėmis žiniomis apie įmonę ir jos veiklą, būtinybė.

80 *Akzo* ir *Akcros* priduria, kad vykdyti teisės laikymosi programas, pageidaujamas siekiant teisingo Sąjungos konkurencijos teisės taikymo, galima tik tuomet, jei užtikrinamas patikimas įmonės ar grupės vidaus susirašinėjimas su vidaus advokatais.

81 Komisija mano, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime vertindamas *Akzo* ir *Akcros* pateiktus kaltinimus nepadarė jokios teisės klaidos.

82 Komisija pabrėžia, kad Reglamento Nr. 1/2003 nuostatos nedaro jokios įtakos advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos turiniui.

ii) Teisingumo Teismo vertinimas

83 Reikia pabrėžti, kad nors Reglamentu Nr. 1/2003 atlikta daug procedūros taisyklių Sąjungos konkurencijos teisės srityje pakeitimų, vis dėlto šiose taisyklėse nėra nieko, kas aiškiai patvirtintų, jog savarankiškai dirbančius advokatus ir įmonių teisininkus,

kiek tai susiję su bendravimo konfidencialumo apsauga, reikia vertinti vienodai, nes šis principas visiškai nenagrinėjamas minėtame reglamente.

84 Iš Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnio nuostatų matyti, kad Komisija gali atlikti visus reikiamus įmonių patikrinimus ir tokiu tikslu tikrinti apskaitos knygas ir kitus veiklos dokumentus, kad ir kokioje laikmenoje jie būtų saugomi, paimti ar gauti tokių knygų ar dokumentų kopijas ar išrašus bet kokia forma.

85 Taigi šiame reglamente, kaip ir Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose, Komisijos įgaliojimai apibrėžti plačiai. Kaip matyti iš Reglamento Nr. 1/2003 dvidešimt penktos ir dvidešimt šeštos konstatuojamųjų dalių, tampa vis sunkiau nustatyti konkurencijos taisyklių pažeidimus, todėl būtina veiksmingai saugoti konkurenciją ir, siekiant užtikrinti patikrinimų veiksmingumą, Komisijai turi būti suteikta teisė patekti į bet kurias patalpas, kuriose gali būti saugomi verslo dokumentai, įskaitant privačius namus.

86 Taigi, kitaip nei bando išaiškinti apeliantės, Reglamentu Nr. 1/2003 nesiekiama nustatyti, kad vidaus ir išorės advokatus, kiek tai susiję su konfidencialumo apsauga, taikoma jų bendravimui su savo klientais, reikia traktuoti vienodai; juo siekiama padidinti Komisijos įgaliojimus atlikti patikrinimus, ypač kiek tai susiję su dokumentais, kuriems gali būti taikomos tokios priemonės.

87 Todėl ir tuo, kad Reglamentu Nr. 1/2003 iš dalies pakeistos procedūros taisyklės konkurencijos teisės srityje, negalima pateisinti nukrypimo nuo minėtame Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją* suformuluotos teismo praktikos.

88 Tad pirmo argumento antrą dalį taip pat reikia atmesti.

89 Vadinasi, visą apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirmą argumentą reikia atmesti.

c) Antro argumento pirma dalis (teisė į gynybą)

i) Šalių argumentai

90 *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 176 punkte, susijusiame su advokatų ir klientų bendravimo apsaugos turiniu, sumažina įmonių teisės į gynybą apsaugą. Iš tiesų, nebūtų taip pat noriai kreipiamasi į vidaus advokatą teisinių konsultacijų ir jos negalėtų būti tiek pat naudingos, jei įmonės arba grupės vidiniam susirašinėjimui su tokiu advokatu nebūtų taikoma bendravimo konfidencialumo apsauga.

91 Komisija, kitaip nei tvirtina apeliantės, mano, jog Pirmosios instancijos teismo pateiktas konfidencialumo principo apimties išaiškinimas niekaip nepakenkė teisei į gynybą.

ii) Teisingumo Teismo vertinimas

92 Reikia priminti, kad teisės į gynybą užtikrinimas per visą procedūrą, kuri gali pasibaigti sankcijų, pirmiausia vienkartinių arba periodinių baudų, paskyrimu, yra pagrindinis Sąjungos teisės principas, ne kartą akcentuotas Teisingumo Teismo praktikoje (žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, C-194/99 P, Rink. p. I-10821, 30 punktą; 2006 m. birželio 29 d. Sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją*, C-289/04 P, Rink. p. I-5859, 68 punktą ir 2007 m. vasario 8 d. Sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 68 punktą) ir įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 2 dalyje.

93 Formuluodamos kaltinimą apeliantės stengėsi įrodyti, kad teisė į gynybą turi apimti teisę pasirinkti teisininką, kuris suteiktų teisinę konsultaciją, gintų ir atstovautų, ir kad advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsauga yra šios teisės dalis, nesvarbu, koks yra profesinis atitinkamo advokato statusas.

94 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad kai įmonė kreipiasi į savo vidaus advokatą, ji bendrauja ne su trečiuoju asmeniu, o su vienu iš savo darbuotojų, neatsižvelgiant į galimus profesinius įsipareigojimus, kuriuos lemia įrašymas į advokatų sąrašą.

95 Svarbu pridurti, kad net jei teisė gauti teisinę konsultaciją, būti ginamam ir atstovaujamam apima konsultacijas su įmonės ar grupės įdarbintais vidaus advokatais, tai nereiškia, kad vidaus advokatams negali būti taikomi tam tikri apribojimai ir su profesinių užduočių atlikimu susijusios sąlygos, ir jie nelaikytini pažeidžiančiais teisę į gynybą. Taigi įmonės teisininkai ne visuomet gali atstovauti savo darbdaviams visuose

nacionaliniuose teismuose, kai tokios taisyklės suvaržo potencialių klientų galimybes pasirinkti tinkamiausią teisinį patarimą.

96 Iš šių samprotavimų matyti, kad kiekvienas, kuris nori advokato konsultacijos, turi sutikti su šiai profesinei veiklai taikomais apribojimais ir sąlygomis. Advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos taikymo taisyklės yra dalis šių apribojimų ir sąlygų.

97 Todėl kaltinimas, kad pažeista teisė į gynybą, yra nepagrįstas.

d) Antro argumento antra dalis (teisinio saugumo principas)

i) Šalių argumentai

98 *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismo vertinimai taip pat pažeidžia teisinio saugumo principą turint mintyje, kad SESV 101 straipsnis dažnai taikomas kartu su atitinkamomis vidaus teisės nuostatomis. Todėl susirašinėjimo su vidaus advokatais apsauga negali skirtis, nelygu, kas, Komisija ar nacionalinė konkurencijos tarnyba, atlieka patikinimą.

99 Komisija pažymi, kad, atvirkščiai, jei jos atliekamiems tyrimams taikomas advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos principas būtų apibrėžtas tik nacionalinėje teisėje ir nebebūtų apibrėžtas Sąjungos lygmeniu, susidarytų sudėtingų ir visiems suinteresuotiesiems asmenims neaiškių situacijų, o dėl to būtų pažeistas teisinio saugumo principas, kuriuo remiasi *Akzo* ir *Akcros*.

ii) Teisingumo Teismo vertinimas

100 Reikia priminti, kad teisinio saugumo principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, pagal kurį reikalaujama, kad teisės aktai, privatiems asmenims sukeliantys nepalankių pasekmių, būtų aiškūs, tikslūs, o teisės subjektai galėtų numatyti jų taikymą (žr. 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-110/03, Rink. p. I-2801, 30 punktą; 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals prieš Komisiją*, C-76/06 P, Rink. p. I-4405, 79 punktą ir 2010 m. sausio 14 d. Sprendimo *Stadt Papenburg*, C-226/08, Rink. p. I-131, 45 punktą).

101 Atsakant į kaltinimą dėl šio principo pažeidimo, reikia pabrėžti, jog skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismo pateiktas išaiškinimas, kad Komisijai atliekant tyrimą įmonės ar grupės susirašinėjimui su vidaus advokatais netaikoma bendravimo konfidencialumo apsauga, nelemia jokio teisinio neaiškumo minėtos apsaugos atžvilgiu.

102 Iš tiesų, Komisijos įgaliojimai, kuriais ji naudojasi pagal Reglamentą Nr. 17 ir Reglamentą Nr. 1/2003, skiriasi nuo turimų atliekant tyrimus, kuriuos galima vykdyti nacionaliniu lygmeniu. Šie du procedūros tipai iš esmės paremti kompetencijos pasidalijimu tarp skirtingų konkurencijos institucijų. Todėl advokatų ir klientų bendravimo

konfidencialumo apsaugos taisyklės gali skirtis, atsižvelgiant į tai, kaip padalyta ši kompetencija, ir į su tuo susijusį reglamentavimą.

103 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nusprendė, kad remiantis Sąjungos konkurencijos teise ir nacionaline konkurencijos teise konkurenciją ribojantys veiksmai nagrinėjami skirtingais aspektais. SESV 101 ir SESV 102 straipsniuose ribojamieji veiksmai numatomi atsižvelgiant į kliūtis, kurių dėl jų gali atsirasti valstybių narių tarpusavio prekybai, o nacionalinį kontekstą atitinkančiuose nacionalinės teisės aktuose ribojamieji veiksmai vertinami atsižvelgiant tik į šį kontekstą (šiuo klausimu žr. 1992 m. liepos 16 d. Sprendimo *Asociación Española de Banca Privada ir kt.,* C-67/91, Rink. p. I-4785, 11 punktą).

104 Tokiomis aplinkybėmis įmonės, kurių patalpose vykdant konkurencijos srities tyrimą atliekama krata, gali nustatyti savo teises ir pareigas kompetentingų valdžios institucijų atžvilgiu ir taikomą teisę, pavyzdžiui, kaip bus elgiamasi su dokumentais, kurie gali būti paimti per tokį tyrimą, ir ar nagrinėjamos įmonės gali remtis susirašinėjimo su vidaus advokatais konfidencialumo apsauga. Todėl įmonės gali žinoti, ko tikėtis, atsižvelgdamos į minėtų institucijų kompetenciją, ypač konkrečius jų įgaliojimus paimti dokumentus.

105 Vadinasi, pagal teisinio saugumo principą nereikalaujama šių dviejų tipų procedūrose taikyti vienodų kriterijų, kiek tai susiję su advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsauga.

106 Todėl aplinkybė, kad per Komisijos vykdomą tyrimą bendravimo apsauga taikoma tik susirašinėjimui su išorės advokatais, niekaip nepažeidžia principo, kuriuo remiasi *Akzo* ir *Akcros*.

107 Taigi kaltinimas, susijęs su teisinio saugumo principu, nepagrįstas.

108 Todėl reikia atmesti visą apeliacinio skundo antrąjį pagrindą.

3. Dėl apeliacinio skundo trečiojo pagrindo

a) Šalių argumentai

109 Jei ir antrasis pagrindas būtų atmestas, *Akzo* ir *Akcros* tvirtina, kad visais Pirmosios instancijos teismo vertinimais nebuvo paisoma nacionalinio proceso autonomiškumo principo ir suteiktos kompetencijos principo.

110 *Akzo* ir *Akcros* pažymi, kad Reglamento Nr. 1/2003 22 straipsnio 2 dalyje suformuluotas nacionalinio proceso autonomiškumo principas, vykdant atitinkamos srities procedūrą. Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai nurodė, kad net kai patikrinimai atliekami Komisijos prašymu, siekiant nustatyti, ar pažeistos SESV 101 arba SESV 102 straipsnio nuostatos, nacionalinės konkurencijos institucijos darbuotojai vykdo savo įgaliojimus

pagal savo nacionalinę teisę. Teisės aktų leidėjas vienodai neapibrėžė advokato ir kliento bendravimo konfidencialumo principo, o tai reiškia, kad šį specifinį teisės į gynybą apsaugos aspektą apibrėžti yra įgaliotos valstybės narės.

111 Komisija teigia, kad skundžiamu sprendimu visiškai nepažeidžiami trečiajame pagrinde nurodyti principai. Iš tiesų, nacionalinio proceso autonomiškumo principu reglamentuojamos situacijos, kai valstybių narių teismai ir administracijos turi įgyvendinti Sąjungos teisę, tačiau jis netaikomas apibrėžiant pačių institucijų veiksmų teisines ribas.

112 Komisija daro išvadą, kad Sąjungos mastu vienodai apibrėžęs advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos taikymo sritį procedūroms, skirtoms nustatyti, ar pažeisti SESV 101 ir SESV 102 straipsniai, Pirmosios instancijos teismas teisingai taikė minėtą Sprendimą *AM & S Europe prieš Komisiją*. Todėl ir suteiktos kompetencijos principas nebuvo pažeistas.

b) Teisingumo Teismo vertinimas

113 Reikia priminti, kad pagal nacionalinio proceso autonomiškumo principą, nesant šią sritį reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti išsamias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles (šiuo klausimu žr. 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Rewe*, 33/76,

Rink. p. 1989, 5 punktą; 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, Rink. p. I-2433, 19 punktą; 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck*, C-312/93, Rink. p. I-4599, 12 punktą ir 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Safalero,* C-13/01, Rink. p. I-8679, 49 punktą).

114 Vis dėlto šioje byloje Teisingumo Teismas turi nuspręsti, ar Sąjungos institucijos priimtas sprendimas yra teisėtas, remdamasis Sąjungos lygmeniu priimtomis taisyklėmis, kuriose, be to, nėra jokios nuorodos į nacionalinę teisę.

115 Sąjungos lygmeniu vienodai aiškinti ir taikyti advokatų ir klientų bendravimo konfidencialumo apsaugos principą būtina tam, kad Komisijos atliekamas tyrimas kartelių srityje vyktų užtikrinant vienodą atitinkamų įmonių vertinimą. Jei to nebūtų, remiantis valstybės narės teisėje įtvirtintomis nacionalinės teisės normomis ir sąvokomis, būtų pažeistas Sąjungos teisės vieningumas. Vienodas šios teisės sistemos aiškinimas ir taikymas negali priklausyti nuo tyrimo vietos ir galimų nacionalinės teisės ypatumų.

116 Dėl suteiktos kompetencijos principo reikia pabrėžti, kad tokios procedūros taisyklės konkurencijos srityje, kokios išdėstytos Reglamento Nr. 17 14 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnyje, yra dalis vidaus rinkai veikti būtinų nuostatų, kurių priėmimas pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies b punktą priskirtas išimtinei Sąjungos kompetencijai.

117 Pagal SESV 103 straipsnio nuostatas Sąjunga priima reglamentus ir direktyvas dėl SESV 101 ir 102 straipsniuose išdėstytų principų, susijusių su įmonėms taikomomis konkurencijos taisyklėmis, įgyvendinimo. Šia kompetencija siekiama užtikrinti,

numatant vienkartines ir periodines baudas, kad būtų laikomasi minėtuose straipsniuose įtvirtintų draudimų, ir apibrėžti Komisijos vaidmenį taikant šias nuostatas.

118 Tokiomis aplinkybėmis SESV 105 straipsnyje numatyta, jog Komisija užtikrina, kad būtų taikomi SESV 101 ir SESV 102 straipsniuose nustatyti principai, ir tiria numanomus šių principų pažeidimo atvejus.

119 Kaip išvados 172 punkte nurodė generalinė advokatė, Komisijai, kaip Europos konkurencijos institucijai, atliekant tyrimą nacionalinė teisė pasitelkiama tik tiek, kiek valstybių narių institucijos jai talkina, ypač kai siekiant įveikti įmonės priešinimąsi reikia taikyti prievartos priemones, remiantis Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 6 dalimi arba atitinkamai Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnio 6 dalimi. Tačiau tik pagal Sąjungos teisę nustatoma, kokius dokumentus Komisija, atlikdama tyrimą kartelių srityje, gali tikrinti ar kopijuoti.

120 Vadinasi, Komisijos įgaliojimų nagrinėjamoje srityje atžvilgiu negalima remtis nei nacionalinės procedūros autonomijos, nei suteiktos kompetencijos principais.

121 Todėl ir trečiajam pagrindui negalima pritarti.

122 Iš viso to, kas išdėstyta, aišku, kad apeliacinis skundas nepagrįstas.

VI — Dėl bylinėjimosi išlaidų

123 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė iš *Akzo* ir *Akcros* priteisti bylinėjimosi išlaidas, o pastarosios pralaimėjo bylą, jos turi padengti bylinėjimosi išlaidas. Kadangi jos kartu pateikė apeliacinį skundą, turi solidariai padengti bylinėjimosi išlaidas.

124 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Airija ir Nyderlandų Karalystė, kaip procese Teisingumo Teisme į bylą įstojusios valstybės narės, pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

125 Pagal analogiją taikant Procedūros reglamento 69 straipsnio 4 dalies trečią pastraipą kitos proceso šalys, palaikiusios apeliacinį skundą ir pralaimėjusios bylą, pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. Atmesti apeliacinį skundą.

2. Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Airija ir Nyderlandų Karalystė kiekviena padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

3. ***Conseil des barreaux européens, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, European Company Lawyers Association, American Corporate Counsel Association (ACCA) – European Chapter*** **ir** ***International Bar Association*** **kiekviena padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

4. Priteisti solidariai ***iš Akzo Nobel Chemicals Ltd.*** **ir** ***Akcros Chemicals Ltd.*** **visas kitas bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.